
ÖTÜKEN

KIZLAR VE YILDIZLAR

PEYAMİ SAFA
SERVER BEDİ

NOTLANDIRARAK HAZIRLAYAN
TAHSİN YILDIRIM

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 1559
EDEBÎ ESER: 813

T.C. KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI: 16267

ISBN: 978-605-155-973-5

www.otuken.com.tr | otuken@otuken.com.tr

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.®
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00 12

Editör: Göktürk Ömer Çakır

Yayın Danışmanı: Prof. Dr. Seval Şahin

Son Okuma: Gürkan Canpolat

Kapak Tasarımı: Ceyhun Durmaz

Dizgi-Tertip: Damla Acar

Kapak Baskısı: Pelikan Basım

Baskı: İmak Ofset Basım Yayın San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika Numarası: 45523 Tel: (0212) 444 62 18

İstanbul- 2020

Kitabın bütün yayın hakları Ötüken Neşriyat A.Ş.'ye aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan, kaynağın açıkça belirtildiği akademik çalışmalar ve tanıtım faaliyetleri haricinde, kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz; hiçbir matbu ve dijital ortamda kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Peyami Safa (2 Nisan 1899-15 Haziran 1961)

2 Nisan 1899'da İstanbul Gedikpaşa'da doğdu. Babası Şair İsmail Safa, annesi Server Bedia Hanım'dır. Bir buçuk yaşındayken babası Sivas'ta öldü. İlk öğrenimine Gedikpaşa'da Menbaül-İrfan Mektebi'nde başladı. Eğitimi devam ederken dokuz yaşında, sağ kolunda ortaya çıkan kemik veremi yüzünden uzun bir hastalık dönemi geçirdi. (1908). 1910'da başladığı Vefa İdadisi'ni bu hastalık ve geçim darlığı sebebiyle bırakmak zorunda kaldı. *Bir Mekteplinin Hatıratı / Karanlıklar Kralı* (1913) adlı ilk kitabını Vefa İdadisi'ndeki öğrenciliği sırasında çıkardı. Tiyatro eğitimi almak için Darülbedayi imtihanlarına girdi, kazandı, ancak devam edemedi (1914). Posta-Telgraf Nezareti'nde göreve başladı. Ardından Boğaziçi'ndeki Rehber-i İttihad Mektebi'ne muallim olarak girdi (1917). Bu dönemde *Fağfur, Servet-i Fünûn* ve *İctihad*'da yazdı. Bir süre Düyun-ı Umumiye İdaresi'nde çalıştı (1918).

Ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Yirminci Asır* gazetesini çıkardı. (1919). *Yirminci Asır* kapandıktan sonra *Tercüman-ı Hakikat* ve *Tasvir-i Efkâr* (1922), Cumhuriyet'in ilânının ardından *Son Telgraf*, *Son Saat* ve *Son Posta* gazetelerinde çalıştı. 1924 yılında Server Bedi takma adıyla meşhur Cingöz Recai tipini yarattı. Halil Lutfi (Dördüncü) ile birlikte *Büyük Yol* adlı bir gazete çıkardı (1925). Aynı tarihlerde hem Server Bedi hem Peyami Safa imzasıyla *Cumhuriyet*'te yazdı. Bu gazeteyle ilişkisini fıkra yazarı ve edebiyat sayfası yöneticisi olarak aralıklarla sürdürdü (1928-1940). *Resimli Ay*, *Hareket* dergilerinde yazdı. Ağabeyi İlhami Safa ile birlikte *Hafta* dergisini çıkardı. (1935). *Hafta*'nın ardından *Kültür Haftası*'nı çıkardı.

Cumhuriyet'ten sonra *Yeni Mecmua, Tasvir-i Efkâr, Çınaraltı, Büyük Doğu, Vakit* ve *Ulus* gazetesinde yazmaya başladı (1949-1953). Bursa'dan milletvekili adayı oldu ancak seçimi kazanamadı (1950).

Peyami Safa bir süre sonra *Türk Düşüncesi* dergisini yayımlamaya başladı (Aralık 1953) ve *Milliyet* gazetesi yazı kadrosunda yer aldı (1 Ekim 1954). Ardından *Tercüman*'a geçti (Mart 1959). *Büyük Doğu*'da ve *Havadis* gazetesinde yazdı (21 Temmuz 1960). *Düşünen Adam* dergisinde (5 Ocak 1961) ve *Son Havadis* gazetesinde (10 Mart 1961) yazmaya başladı. 15 Haziran 1961 tarihinde Çiftehavuzlar'da öldü ve Edirnekapı Mezarlığı'nda toprağa verildi.

Peyami Safa'nın 1914-1961 yılları arasında gerçek ismiyle ve Server Bedi, Çömez, Serazad, Safiye Peyman, Bedia Servet gibi takma adlarla yazdığı süreli yayınlar şunlardır: Gazete: *Büyük Yol, Cumhuriyet, Havadis, Milliyet, Son Havadis, Son Posta, Son Telgraf, Tan, Tasvir, Tasvîr-i Efkâr, Tercüman, Tercümân-ı Hakîkat, Ulus, Vakit, Yirminci Asır*. Dergi: *Aydabir, Aydede, Bozkurt, Büyük Doğu, Çınaraltı, Düşünen Adam, Edebiyat Gazeteasi, Fağfur, Hafta, Hareket, Hayat, Heray, İctihad, İslâm Mecmuası, Kültür Haftası, Re-*

simli Ay, Resimli Şark, Seksoloji, Servet-i Fünûn, Türk Dili, Türk Düşüncesi, Türk Yurdu, Türklük, Yedigün, Yeni Çağ, Yeni İstiklâl, Yeni Mecmua, Yeni Türk Mecmuası.

Eserleri. Hikâyeleri. 1. *Gençliğimiz* (1922). 2. *Siyah Beyaz Hikâyeler* (1923). 3. *Ateş Böcekleri* (1925). 4. *İstanbul Hikâyeleri* (tarihsiz). 5. *Hikâyeler*. İlk Defa Bütün Hikâyeleri Bir Arada (1980). *Asrın Hikâyeleri*'yle *Siyah Beyaz Hikâyeler*, *Ateş Böcekleri* ve *Resimli Ay* mecmuasının 1930 yılında verdiği Resimli Hikâyeler ilâvesindeki hikâyeler Halil Açıkgöz tarafından bir araya getirilmiştir.

Romanları. 1. *Sözde Kızlar* (1922). 2. *Şimşek* (1923). 3. *Mahşer* (1924). 4. *Bir Akşamdı* (1924). 5. *Canan* (1925). 6. *Dokuzuncu Hariciye Koğuşu* (1930). 7. *Fatih-Harbiye* (1931). 8. *Bir Tereddüdün Romanı* (1933). 9. *Matmazel Noraliya'nın Koltuğu* (1949). 10. *Yalnızız* (1951). 11. *Biz İnsanlar* (1959). Peyami Safa'nın ayrıca *Gün Doğuyor* adlı bir piyesi yayımlanmıştır (1937). Ayrıca Server Bedi takma adıyla çok sayıda roman ve hikâye kitabı yayımlamış, tefrika etmiştir. Bu eserler de Ötüken Neşriyat tarafından Server Bedi Külliyatı başlığı altında 2018 yılından itibaren yayımlanmaya başlamıştır.

Diğer Eserleri. 1. *Türk İnkılâbına Bakışlar* (1938). 2. *Felsefî Buhran* (1939). 3. *Millet ve İnsan* (1943). İkinci baskısı *Nasyonalizm* adıyla yapılmıştır (1961). 4. *Mahutlar* (1959). 5. *Sosyalizm* (1961). 6. *Mistisizm* (1961). 7. *Doğu-Batı Sentezi* (1962). 8. *Kızıl Çocuğa Mektuplar* (1971). Yukarıdaki üç eseri ayrıca *Nasyonalizm-Sosyalizm-Mistisizm* adıyla bir arada basılmıştır (1975).

Büyük Avrupa Anketi adlı eseri (1938) Peyami Safa'nın 1936 yılında çıktığı Avrupa seyahatini anlatır. Peyami Safa'nın çeşitli gazete ve dergilerdeki yazılarından seçmeler konularına göre tasnif edilerek "Objektif" adı altında basılmıştır: *Osmanlıca, Türkçe, Uydurmaca* (1970); *Sanat, Edebiyat, Tenkit* (1971); *Sosyalizm Marksizm Komünizm* (1971); *Din, İnkılâp, İrtica* (1971); *Kadın, Aşk, Aile* (1973); *Yazarlar, Sanatçılar, Meşhurlar* (1976); *Eğitim, Gençlik, Üniversite* (1976); *Yirminci Asır, Avrupa ve Biz* (1976). Peyami Safa, *Cumhuriyet Mekteplerine Millet Alfabesi* (1929), *Cumhuriyet Mekteplerine Kıraat* (I-IV, 1929), *Yeni Talebe Mektupları* (1930), *Büyük Mektep Nümuneleri* (1932), *Türk Grameri* (1941), *Dil Bilgisi* (1942), *Türkçe İzahlı Fransız Grameri* (1948) gibi ders kitapları da kaleme almıştır.

SUNUŞ

Kültür, sanat ve edebiyat tarihinin önemli isimlerinden, üslubu, geniş kültür ve bilgi birikimi ve fikir adamlığı ile tanınan Peyami Safa 2 Nisan 1899 ile 15 Haziran 1961 tarihleri arasındaki ömründe edebiyatın birçok türünde eserler kaleme almıştır.

Peyami Safa, annesi Server Bedia Hanım'ın ifadesiyle çocukluğunda her şeye meraklı, öğrenmeye hevesli bir genç olarak önceleri şiirler kaleme almıştır. Server Bedia Hanım, onun çocukluk ve okul hayatı hakkında şu bilgileri vermiştir: "Mektepte çok çalışkandı. Hatta mektep müdürü onu konferanslara götürür, daha pek küçük yaşında ona konferanslar verdirirdi. Çocuğumu hür büyüttüm. Mesleğini intihapta hiç tesirim yoktur. Evvela doktorluğa merakı vardı, hatta okuduklarını evde tatbike kalkar, güya hepimizin kulağını muhafaza için kulaklarımıza pamuk tıkardı. Sonra doktorluktan vazgeçti; şiire, daha sonraları da gazeteciliğe merak etti, muharrir oldu. Kitap okumaya pek hevesi vardı. Menbaülirfan'da, Vefa'da okudu; evde hususi dersler aldı."[1]

Gençliğinden itibaren farklı işlerde çalışan Peyami Safa yazı âlemine girmesiyle kurmaca metinlerde maharet kesbetmeye başlamıştır. Hikâye ve romanlarında bir tekâmül seyri görülen Peyami Safa bazen sık yazmaktan dolayı benzer konu ve kahramanları işlemiştir. Eserlerinde eşya, mekân ve soyut kavram tahlilleriyle dikkat çeken Peyami Safa, edebiyatımızda ustalığı ile bilinmektedir. Faruk Kadri Timurtaş, kendini

[1] Genç Yazarlarımızın Anneleri Anlatıyor, Çocuğumu Nasıl Büyüttüm, "Peyami Safa'nın Annesi Diyor ki", *Resimli Ay,* Mayıs 1929, Sayı: 3, s. 11.

yetiştiren nadir aydınlarımızdan biri olarak gördüğü Peyami Safa için şu cümleleri yazmıştır: "Memleketimizde sayıları pek de fazla olmayan kendi kendini yetiştiren (otodidakt) aydınların en mümtazlarından ve değerlilerindendir. Yüksek tahsil görmemesine rağmen felsefe, psikoloji, sosyoloji ve iktisat konularında bu sahaların profesörleriyle münakaşa edebilecek derecede bilgi sahibi idi. Kendi kendine çok iyi denecek seviyede Fransızca öğrenmişti. Kültür ve bilgisinin kaynağını bu Fransızcasıyla bol bol ve devamlı okuduğu kitaplar teşkil etmiştir."[2] Yakın dostlarından ve kendisi de bir şair olan Cahit Sıtkı Tarancı, Peyami Safa'yı birinci türden bir sanatkâr olarak görmüş ve onu şöyle değerlendirmiştir: "Sanatla hayatın bu içli dışlılığını, birbiriyle bu daimî alışverişini Peyami Safa kadar anlayan ve her yeni eserini bu anlayışın daha mukni bir vesikası olarak önümüze süren bir başka Türk romancısı tanımıyorum. Kendini ve hayatını eserine koymak kâfi değildir şüphesiz. Asıl kıymet, kendi hayatında bir cemiyetin hayatını tecelli ettirebilmek, kendi meselelerinde bize bütün bir devrin endişelerini, sıkıntılarını, meddücezirlerini, hâletiruhiye, mahrem havasını sezdirebilmektedir."[3] Peyami Safa, çocukluk yıllarını ve çalışma hayatını Cahit Sıtkı Tarancı'ya şu şekilde anlatmıştır: "Hem kocasını hem çocuğunu kaybeden bir kadının hıçkırıkları arasında kendimi bulmaya başladım. Belki bütün kitaplarımı dolduran bir facia beklemek vehmi ve yaklaşan her ayak sesinde bir tehlike sezmek korkusu, böyle bir başlangıcın neticesidir. Dokuz yaşımda başlayan bir hastalık ve on üç yaşımda başlayan hayatımı kazanmak zarureti, beni, edebiyattan evvel, kendini anlamaya ve yetiştirmeye mecbur bir küçük insanın tamamı ile hayati zaruretlerden doğma bir terbiye, psikoloji ve felsefe tecessüs ile doldurdu."[4]

---

[2] Faruk Kadri Timurtaş ve Ergün Göze, *Peyami Safa: Seçmeler,* Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul, 1970, s. 9.

[3] Cahit Sıtkı Tarancı, *Peyami Safa, Hayatı ve Eserleri,* Semih Lütfi Kitabevi, İstanbul, 1940, s.7.

[4] A.g.e., s. 3.

Fikirleriyle toplumuna yön veren Peyami Safa, içinde bulunduğu topluma borcunu eserleriyle ödemiştir. Türk edebiyatında önemli bir yeri olan, bir fikir adamı olarak çeşitli konularda ciddi ve emek mahsulü eserler de veren Peyami Safa'nın romanlarında hayatından izler olduğunu, otobiyografik özellikler taşıdığını Mustafa Baydar'la yaptığı bir röportajda şöyle anlatmıştır: "Her romanımda kendi hayatımdan parçalar vardır. Bazıları 'Dokuzuncu Hariciye Koğuşu' gibi otobiyografik yalnız kendi hayatımdır. Ötekilerde başka insanların hayat tecrübeleri ve maceraları vardır. Otobiyografik romanlar yaratma hürriyetimizi kısarlar. Orada biz sayısız imkân ve ihtimallerden bazılarını tercih hürriyetini kaybeder, bir tanesi üzerinde billurlaşmaya mecbur kalırız."[5]

Hayatını kalemi ile kazanan Peyami Safa, kendisini geliştirmiş, okumuş, araştırmış bir zekâ olarak küçük yaştan itibaren yaşadığı sıkıntılar, çektiği çileler onu beşer ıstırabı diyebileceğimiz trajedi ile karşı karşıya getirmiş ve bu trajedi; onun ruhunda silinmez izler bırakmıştır.[6] Çocukluğu hastalık içinde geçen Peyami Safa sağlığına kavuşmasını şöyle anlatmıştır: "Fakirlik ve hastalık diriltici dir: Korkutur ve iradeyi kırbaçlar, uyuklayan enerjileri ayaklandırır (…) Başarmak için korku da ümit kadar şarttır. İnsana fakirliğin ve hastalığın öğrettiklerini hiçbir okul ve kitap veremez."[7] Kalemiyle geçinen bir insanın mecburiyetinde olduğundan yazdıkları hem çok çeşitli sahalarda olmuş hem de çok büyük miktarlara varmıştır.[8]

Yazarlar geleneksel siyasi, ekonomik psikolojik toplumsal, sanatkârın ruh durumu ile ilgili sebeplerden dolayı müstear

---

[5] Mustafa Baydar, "Edebiyatçılarımız Ne Diyorlar?", Peyami Safa, *Hayat*, 6 Eylül 1957, Sayı: 48, s. 14.

[6] Mehmet Tekin, *Romancı Yönüyle Peyami Safa*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1999, s. 14.

[7] Beşir Ayvazoğlu, *Peyami: Hayatı, Sanatı, Felsefesi, Dramı*, Ötüken Neşriyat, İstanbul, 1998, s. 51.

[8] Ergün Göze, *Peyami Safa, Hayatı, Şahsiyeti, Tesiri*, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1987, s. 13.

isimler kullanmaktadır. Geçim kaygısı ile metin üreten yazarlar da isim tekrarı olmaması için müstear isim kullanmıştır.[9] Onun kullandığı müstear isimlerden biri de 1931 yılında vefat eden annesinden mülhem Server Bedi'dir. Annesinin adını kullanarak yazdığı eserlerden geçimini temin eden Peyami Safa'nın bu konudaki cümlelerini Elif Naci şöyle nakletmiştir: "Server Bedi takma adıyla yazdığı romanlara, *Cingöz Recai*lere gazeteler, Peyami Safa imzalı yazılarına oranla, daha çok para verirlerdi. Onun için kendisine nedense 'İşler nasıl?' diye soranlara şu yanıtı verirdi: 'Çok şükür, Server Bedi'nin evinde yiyip içiyoruz, kendisine dua ediyoruz.'"[10] Prof. Dr. Bilge Ercilasun, Server Bedi'nin Türk edebiyatındaki yeri için şunları yazmıştır: "Peyami Safa'nın Server Bedi takma adıyla yazdığı romanlarında da diğer yazarlardan çok farklı olduğu, yaratıcı olduğu ve değişik türlerde eserler verdiği söylenebilir. Cingöz Recai tipini yaratmış, bu tipin maceralarını anlatan oldukça başarılı romanlar da yazmıştır. Çocuklar için yazılan bu eserler filme de alınmış, büyükler tarafından da zevkle izlenmiştir. Peyami Safa, Server Bedi adıyla yazdığı romanlarıyla edebiyatımızın bugün de eksikliğini duyduğu popüler tarzın, korku, polisiye gibi türlerin güzel örneklerini vermiştir. Yazarın, edebî olmadığını düşündüğü ve bu yüzden kendi adını vermekten kaçındığı, geçim gayesiyle yazdığı bu romanlar, onun bu konudaki kabiliyetini göstermesi bakımından ilgi çekicidir ve incelenmeye değer… Hangi imzayla yazarsa yazsın bu eserlerin, modern Türk edebiyatının önemli örnekleri olduğuna işaret etmek lazımdır."[11] Bu isimle birçok hikâye ve romana imza atan Peyami Safa'nın Server Bedi müstearıyla yazdığı eserlerin çokluğu düşündürücüdür.

---

[9] Tahsin Yıldırım, *Edebiyatımızda Müstear İsimler*, Selis Kitaplar, İstanbul, 2006, s. 11-23.

[10] Elif Naci, "Anılardan Damlalar/Ölümünün Yıldönümünde Peyami Safa", *Milliyet Sanat*, Haziran 1980, Sayı: 5, s. 67.

[11] Bilge Ercilasun, *Edebiyat Tarihi ve Tenkit*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2013, s. 172.

Ötüken Neşriyat, kadirbilir bir tavırla birçok yazar gibi Peyami Safa'nın da birçok yerde yayınladığı, gazete ve dergilerin sararmış sayfaları arasında kalan çeşitli eserlerini iki kapak arasında toplamak, eserlerini gün yüzüne çıkarmak adına bir çalışma içinde olmuştur. Roman sanatındaki başarısı ile tanınan isminin yanında Server Bedi müstearıyla neşrettiği eserlerde de aynı başarıyı yakalayan Peyami Safa'nın kitap olarak ilk defa neşredilen *Kızlar ve Yıldızlar*'ı okurun dikkatlerinebu vesileyle sunulmuştur. Onun Server Bedi müstear ismiyle *Hafta* dergisinin 31 Ağustos 1951'deki 101. sayısı ile 15 Şubat 1952'deki 125. sayısı arasında tefrika edilen *Kızlar ve Yıldızlar* başlıklı roman da bu çabanın ürünüdür. Tarafımızdan neşre hazırlanan *Kızlar ve Yıldızlar*'da polisiye havası hissedilse de ilerleyen sayfalarda güzel ve sevimli olarak değerlendirilebilecek kadına duyulan ve aşka evrilen temaya sahip romanı akıcı bir üslubu haizdir.

Kızlar ve Yıldızlar onun külliyatının tamamlanmasına hizmet edeceğinden eserin kültür hayatımıza katkı sunacağı da aşikârdır. Eserin yazımında günümüz imlasına göre hareket edilmiş, anlamı bilinmeyen ya da açıklanma ihtiyacı duyulan kelime, kavram, yer adları açıklamalarla izah edilmiştir. Eserin edebiyat tarihimiz içinde kendine özgü yerini alacağını umuyoruz.

Kitabın kültür hayatımıza katkı sunması temennisiyle.

Tahsin Yıldırım
Çamlıca 6 Şubat 2020

Kızlar ve Yıldızlar

HAFTA'nın ROMANI

Yazan= SERVER BEDİ

— 1 —

Telefonu kapadım ve gözlerim daldı. Boğazımda düğümlenen hıçkırığı dağıtmak için birkaç defa yutkundum. Gözlerim yaşarmadı, fakat hafifçe kızardım.

Hemen ayağa kalktım ve odamda gezinmeğe başladım. Türkân'ı üç senedir beni tanıyordum. Hislerimin tarihine geçmiş bir kız değildi. Onun ölüm haberi beni bu kadar bile sarsmamalıydı. Fakat, belki de farkında olmadan, kendimi Faruğun yerine koymuş, sevgisi ölen bir adamın boğazına kırkayak gibi yapışan boğucu sertliği duyar gibi olmuştum. Demek Türkânın bir apandisit ameliyatı geçirdikten sonra, ciğerlerinde bir amboli başladığı doğruymuş. Nereden nereye! Bu kızın İstanbuldan Manisaya, oradan Ankaraya, oradan da Amerikaya gidip yirmi üç yaşında, bir hastahane odasında öleceği kimin hatırına gelirdi?

Bazı felâketler bittiği yerde başlar. Faruk bu kara haberi duyarsa, çıldırır mı, ölür mü, kendini öldürür mü, bilmem. Aktan ölmek akciğer amboliasinden ölmek kadar kolay değildir. Fakat eminim ki Faruk, benim bildiğim Faruk olmaktan çıkar; ömrünün sonuna kadar bu zehiri içinden atamaz; dalgın, sarsak, şapşal bir adam olur. Onun Türkânı ne kadar sevdiğini bilmek için, herhangi bir kadını onun kadar sevmiş olmak lâzımdır. Aşk meselesinde hiçbir bilgi tecrübenin yerini alamaz.

Faruk daha yarım saat evvel bu odada, şu koltukta, hafifçe solgun, oturuyor, ikide bir gözleri dalıyordu. Bugün, öğleden sonra. Gülseren ona gelmiş ve Amerikadan, Türkânın amcası Sırrı beyden aldığı mektubu ona göstermiş: Kız ağır hasta. Bir amboli geçiriyor. Durumu tehlikeli. Tabii, Faruk hemen bana koşmuş. Ankaraya, Sırrı beyin teyzesine telefon edeceklmiş, eli varmamış. Benden rica etti. Yanında Ankaravı telefonla aramam, Nezahet hanımı bulmamdan, Faruk çırpınıyordu. Salonda dolaşıyor, ikide bir karşımda duruyor, etrafına bakınarak, bana, kendi kendisine, duvarlara, koltuklara, yerdeki halıya ve seccadelere soruyordu: "O ölürse ben ne yaparım?"

Dayısına yemeğe davetli olduğu için fazla oturamadı, Ankaraya, Nezaheti bulunceya kadar birkaç defa telefon etmemi benden istedi ve gitti. Beni de büyük bir merak sarmıştı. O gider gitmez Ankarayı bir daha aradım ve bu defa Sırrının teyzesini buldum. Telefonda sesini duyar duymaz, kadıncağız başladı:

— Felâket! Felâket! Şimdi Sırrı'dan telgraf aldım. Türkânı kaybettik! dedi.

Ben şaşkınlıkla mânasız birkaç kelime mırıldandım. O, telgrafın beklediğini söyledi, "Aman Yarabbil Vah vah! Ne felâket! Başınız sağ olsun!" dedim ve telefonu kapadım.

Şimdi bu kara haberi Faruğa telefonla bildirmem lâzımdı. Bayrak direği gibi salonun ortasına saplandım ve sallandım. Hayır bukadar hain olamazdım. Faruk bunu benden duymamalı. Yalan söylemeliyim. Başka kim biliyor bunu? Sırrı bey herkese telgraf çekmez ya. Şimdi Ankaraya bir daha telefon edersem ve Nezahatten rica edersem. Felâketi Faruktan gizler. Vakit kazanırız. O zamana kadar Faruğu alıştırırım. Hattâ ona biraz ümit vermeliyim. Çocuğun hali...

Telefon çaldı. Anladım ki Faruktur.

— Merhaba dostum, dedim, biraz evvel konuştum Ankara ile. Nezaheti buldum. O da Sırrı'dan bir mektup almış daha yeni. Türkân biraz iyiye imiş. Genç olduğu için atlatacak diyorlarmış doktorlar. Merak etme Faruk. Orası Amerika. Rahat uyu bu akşam. Gülserene mektup dün gelmiş, değil mi? Tamam. Nezahete bugün gelmiş. Demek hastanın durumunda büyük bir fark var. İyiliğe doğru.

Faruk sevindi ve bana fikrumdan fazla, yani arzumuzdaki derin ve eski dostluğun hazmedemiyeceği derecede hararetle teşekkür etti. Telefonu kapar kapamaz, Ankarayı aradım. Nezaheti buldum ve şayet Faruk kendisine telefonla sorarsa, felâketi ondan gizlemesini, bilâkis, bugün Sırrı'dan mektupla iyi haberler aldığını söylemesini rica ettim. Kadıncağız vaadetti.

* * *

İki gün sonra, Tekel müsteşarını görmek için Ankaraya gitmem lâzımdı. Trende karmakarışık ihale hesaplarından ziyade Türkâncığı düşünüyordum. İki günden beri, Farukla bu kızdan o kadar çok bahsettik ki, gayurumda en mühim meseleler bile yer kalmamıştı. Gözümün önüne hep Türkân geliyor, güzelleştikçe güzelleşiyordu. Bir aralık şüphe ettim: Bu kızı Faruk mu seviyor, ben mi? Arada bir gözlerim yaşarı gibi oluyordu. Faruğa karşı duyduğum sevgi, ölümünden sonra Türkâna sirayet etmeğe başlamıştı. Trende, geceleyin, hep kızcağızın rüyasını gördüm.

Ankarada işlerimin ve acele ziyaretlerimin bir kısmını yaptıktan sonra, akşam üstü, Karanfil sokağına gittim. Sırrı'nın apartmanı orada idi. Nezahati görecek ve dertleşecektim. Hava kararıyordu. Yorgun olduğum için, apartmanın ikinci katına ağır ağır çıktım. Kapı yarı aralıktı. Zili çalmadım. İçimde, matemli bir eve ilk adımlarını atanların endişeyle, gürültüsüzce hole girdim. Işıklar yanmamış, apartmanın içi yok. Şapkam elimde, pardesümü çıkarmadan, koridoru geçtim ve sessizce salona girdim.

Burası, Ankara apartmanlarında nadir görülen bir büyüklüğe sahipti ve koridordan biraz daha aydınlıktı. Fakat duvarlardaki levhaların içindeki resim teferruatı ve on beşinci Louis usulübundaki eşyanın kumaş desenleri görünmüyordu. Köşedeki siyah kuyruklu piyano, kalın perdelerin gölgesine gömüldüğü için, bir kömür yığını halinde, şekilsizdi.

Işığı yakmağa cesaret edemedim. Daha doğrusu, komültetörün tam verini unuttuğum için aramağa üşeniyordum. Çok yorgundum. Kapıya en yakın sandalyelerden birine oturdum.

Apartman kapısını aralık bulduğuma göre, Nezahet hanım da, hizmetçisi de yakında bir yere gitmiş olacaklardı. Neredeyse gelirler. Evin sahibesi değilim. Aile eğlencelerini pek seven Sırrı'nın vaktiyle bu salonda hazırladığı neşeli davetlerle Türkânın ölümü arasındaki hazin zıtlığın verdiği sıkıntı içinde, yorgun ve dalgın, bekliyordum.

Birden bire, şaşırdım. Uzakta, piyanonun yanındaki - bana arkası dönük - berjerde birinin oturduğunu gördüm. Bir kadın. Başı ve vücudü koltukta saklı olduğu için, görünmüyordu. Yalnız, birbirinin üstüne hafifçe kondurduğu ayakları, ve dizlerine kadar, bilçimli ve güzel bacakları görünüyordu. Kim o? Nezahet değil. Şüphesiz o. Kim öyse? Bir misafir mi? Benim gibi duymadı mı? Ayaklarına bakılmıyordu. Tuhaf şey! Bu içeri girdiğimi duymamış olamaz. Uyuyor mu? Kimdir o?

İki üç adım attım, durdum. Öksürdüm. Yine kımıldanmadı. Ses ket yok. O halde uyuyor bu kadın.

Yaklaştım. Bütün dikkatim bakıtım ve aşağıdan bir ses koptu:

— Türkân. Türkân diye çırpınıyorum.

Evet, zerre kadar şüphe yok. Türkân!

Türkân!

Göz bebeklerim dönmüş, zım açık, omuzlarım yukarı kalmış, birkaç saniye, dakika, saat maktan âciz, ona tekabbül etmeleri yarı kapalıydı. Yumuşak ve çizgi, vücudünde hiçbir sakatlık muldamıyordu. Uyuyor mu? mü? Hayalet mi görüyorum? fonda bana yalan mı söyledi? Niçin? Gülserene yalan mı söyledi?

Sallanarak iki adım attım bana birdenbire kesilir bir şey gibi gelen kısık bir sesle:

— Türkân! dedim, yaşıkân! Bu ne? Saç makas mı?

Yüzünde yine hiçbir kıpırdanma mıldamadan, gözleri daima kapalı, sağ elini yavaş yavaş kaldırarak işaret parmağını dağının üstüne koydu. Susmamı istiyordu.

Nasıl susabilirdim?

Alçak sesle:

— Çabuk söyle! dedim. bu? Gizli bir şey mi? Çabuk Meraktan öldüyorum. Bu yalan den türüm gördünüz?

Türkân başını bana doğru ağır ağır kaldırdı. Gözleri yine mıştı. Dudakları kımıldadı. sesi çıkmadı. Bir şey fısıldıyor Anlamadım. Üzerine eğildim, dikkatimi kulağımın bir tanı doldurdum. Tekrar fısıldadı.

— Sen, dedi, ... mu... sanıyorsun?

— Türkân şakayı biraz

E L E L D E N

Köşke misafir gittiğim akşam, amcayı hayli heyecanlı buldum.

Hoş beşten sonra sormak icap etti:

"Hayrola Sadık amca!.. Sende bir tuhaflık var bugün?.."

"Sorma!.. dedi. Biliyor musun başıma ne geldi?.."

"Bilmiyorum!"

"Bizim köşke bugün hırsız girmiş!.."

"Allah Allah!.. Kaybınız ağır mı bari?.."

"Hayır!.. Daha doğrusu hem evet, hem hayır!.. Adam, telefon şirketinden tamire geliyorum diye hizmetçiyi kandırıp benim odaya çıkmış. Bir fırsatını bulmuş. Yazıhanenin gözündeki sedef kakmalı kutuyu alıp savuşmuş..."

Sedef kakmalı kutu?!.. Herhalde içinde mühim bir şeyler olacaktı.

"Neler vardı içinde?" diye sormamla tashih etmem bir oldu:

"Nereden bileceksin?.."

Sadık amca büyük bir e miyetle:

"Bilâkis.. Pek çok şey bil ama o kutuda neler bulunduğ gayet iyi biliriz! dedi. 500 lirası.. Fakat nâzi devre asl devülden kaldırılmış para. B için hiçbir ıstırabı hade Altında on tane yüzerlik d Daha altında yirmi tane Fr frangı, daha altında iki yü güliz lirası... Hepsi, hepsi!

"Aysel başarayı!.. saçal viz deposuyumuş!.. değmi

"Değildi. Hepsi, hepsi Zaten yarın Merkez Bankasına götürecektim."

"Demek gitti gider ha?.. polise haber verdin mi?"

"Ne vereyim?.. Polisin ı şından aşkın!.. Ben paral tekrar geri getirtmesini y bilirim!.."

Bizim amcanın böyle acı kirleri vardır.

"Barak Allahını sev amca!.. dedim. O kırmızı da paraları geri getirirse, v

I

Telefonu kapadım ve gözlerim daldı. Boğazımda düğümlenen hıçkırığı dağıtmak için birkaç defa yutkundum. Gözlerim yaşarmadı, fakat hafifçe kızardım.

Hemen ayağa kalktım ve odamda gezinmeye başladım. Türkan'ı üç seneden beri tanıyordum. Hislerimin tarihine geçmiş bir kız değildi. Onun ölüm haberi beni bu kadar bile sarsmamalıydı. Fakat, belki de farkında olmadan, kendimi Faruk'un yerine koymuş, sevgilisi ölen bir adamın boğazına kırkayak gibi yapışan boğucu sertliği duyar gibi olmuştum. Demek Türkan'ın bir apandisit ameliyatı geçirdikten sonra, ciğerlerinde bir emboli[1] başladığı doğruymuş. Nereden nereye! Bu kızın İstanbul'dan Manisa'ya, oradan Ankara'ya, oradan da Amerika'ya gidip yirmi üç yaşında, bir hastane odasına öleceği kimin hatırına gelirdi?

Bazı felaketler bittiği yerde başlar, çıldırır mı, ölür mü, kendini öldürür mü, bilmem. Aşktan ölmek akciğer embolisinden ölmek kadar kolay değildir. Fakat eminim ki Faruk, benim bildiğim Faruk olmaktan çıkar; ömrümün sonuna kadar bu zehri içinden atamaz; dalgın, sarsak, şapşal bir adam olur. Onun Türkan'ı ne kadar sevdiğini bilmek için, herhangi bir kadını onun kadar sevmiş olmak lazımdır. Aşk meselesinde hiçbir bilgi tecrübenin yerini alamaz.

[1] Vücuttaki bazı arterlerin aniden bloke olmasıdır, bu blokaj farklı durumlara bağlı olarak gelişebilir. Aynı zamanda kan dolaşımı sırasında vücudun bir bölümünden başka bir bölümüne taşınan kan pıhtısına da emboli adı verilmektedir.

Faruk daha yarım saat evvel bu odada, şu koltukta, hafifçe solgun oturuyor, ikide bir gözleri dalıyordu. Bugün, öğleden sonra, Gülseren ona gelmiş ve Amerika'dan, Türkan'ın amcası Sırrı Bey'den aldığı mektubu ona göstermiş: Kız ağır hasta. Bir emboli geçiriyor. Durumu tehlikeli. Tabii, Faruk, hemen bana koşmuş. Ankara'yı, Sırrı Bey'in teyzesini telefonla aradım. Nezahat Hanım'ı bulamadım. Faruk çırpınıyordu. Salonda dolaşıyor, ikide bir karşımda duruyor, etrafına bakınarak, bana, kendi kendisine, duvarlara, koltuklara, yerdeki halıya ve seccadelere soruyordu: "O ölürse be ne yaparım?"

Dayısına yemeğe davetli olduğu için fazla oturamadı. Ankara'ya, Nezahat'i buluncaya kadar birkaç defa telefon etmemi benden istedi ve gitti. Beni de büyük bir merak sarmıştı. O gider gitmez Ankara'yı bir daha aradım ve bu defa Sırrı'nın teyzesini buldum. Telefonda sesimi duyar duymaz, kadıncağız bağırdı:

-Felaket Felaket! Şimdi Sırrı'dan telgraf aldım. "Türkan'ı kaybettik!", dedi.

Ben şaşkınlıkla manasız birkaç kelime mırıldandım. O, telgrafın kısa olduğunu ve mektupla tafsilat beklediğini söyledi. "Aman Yarabbi! Vah vah! Ne Felaket! Başınız sağ olsun!" dedim ve telefonu kapadım.

Şimdi bu kara haberi Faruk'a telefonla bildirmem lazımdı. Bayrak direği gibi salonun ortasına saplandım ve sallandım. Hayır, bu kadar hain olamazdım. Faruk bunu benden duymamalı. Yalan söylemeliyim. Başka kim biliyor bunu? Sırrı Bey herkese telgraf çekmez ya. Şimdi Ankara'ya bir daha telefon ederim ve Nezahat'ten rica ederim. Felaketi Faruk'tan gizler. Vakit kazanırız. O zamana kadar Faruk'u alıştırırım. Hatta ona biraz ümit vermeliyim. Çocuğun hâli…

Telefon çaldı. Anladım ki Faruk'tur.

-Merhaba dostum, dedim, biraz evvel konuştum An-

kara ile Nezahat'i buldum. O da Sırrı'dan bir mektup almış daha yeni. Türkan biraz iyice imiş. Genç olduğu için atlatacak diyorlarmış doktorlar. Merak etme Faruk. Orası Amerika. Rahat uyu bu akşam. Gülseren'e mektup dün gelmiş, değil mi? Tamam. Nezahat'e bugün gelmiş. Demek hastanın durumunda, büyük bir fark var. İyiliğe doğru.

Faruk sevindi ve bana lüzumundan fazla, yani aramızdaki derin ve eski dostluğun hazmedemeyeceği derecede hararetle[2] teşekkür etti. Telefonu kapar kapamaz. Ankara'yı aradım. Nezahat'i buldum ve şayet Faruk kendisine telefonla sorarsa, felaketi ondan gizlemesini, bilakis, bugün Sırrı'dan mektupla iyi haberler aldığını söylemesini rica ettim. Kadıncağız vadetti.

***

İki gün sonra, Tekel müsteşarını görmek için Ankara'ya gitmem lazımdı. Trende karmakarışık ihale hesaplarından ziyade Türkancığı düşünüyordum. İki günden beri, Faruk'la bu kızdan o kadar çok bahsettik ki, şuurumda en mühim meselelere bile yer kalmamıştı. Gözümün önüne hep Türkan geliyor, güzelleştikçe güzelleşiyordu. Bir aralık şüphe ettim: Bu kızı Faruk mu seviyor, ben mi? Arada bir gözlerim yaşarır gibi oluyordu. Faruk'a karşı duyduğum sevgi, ölümünden sonra Türkan'a sirayet etmeye başlamıştı. Trende, geceleyin, hep kızcağızın rüyasını gördüm.

Ankara'da işlerimin ve acele ziyaretlerimin bir kısmını yaptıktan sonra, akşamüstü, Karanfil Sokağı'na gittim. Sırrı'nın apartmanı orada idi. Nezahat'i görecek ve dertleşecektim. Hava kararıyordu. Yorgun olduğum için, apartmanın ikinci katına ağır ağır çıktım. Kapı yarı aralıktı. Zili çalmadım. İçimde, matemli, bir eve ilk adımlarını atanla-

[2] Sıcak, ilgili.

rın ezikliğiyle, gürültüsüzce hole girdim. Işıklar yanmamış, apartmanın içi daha karanlıktı. Etrafıma baktım, çıt yok. Şapkam elimde, pardösümü çıkarmadan, koridoru geçtim ve sessizce salona girdim.

Burası, Ankara apartmanlarında nadir görülen bir büyüklüğe sahipti ve koridordan biraz daha aydınlıktı. Fakat duvarlardaki levhaların içindeki resim teferruatı ve On Beşinci Louis[3] üslubundaki eşyanın kumaş desenleri görünmüyordu. Köşedeki siyah kuyruklu piyano, kalın perdelerin gölgesine gömüldüğü için, bir kömür yığını hâlinde, şekilsizdi.

Işığa yakmaya cesaret edemedim. Daha doğrusu, komütatörün[4] tam yerini unuttuğum için aramaya üşeniyordum. Çok yorgundum. Kapıya en yakın sandalyelerden birine oturdum.

Apartman kapısını aralık bulduğuma göre, Nezahat Hanım da hizmetçisi de yakında bir yere gitmiş olacaklardı. Neredeyse gelirler. Evin yabancısı değilim. Aile eğlencelerini pek seven Sırrı'nın vaktiyle bu salonda hazırladığı neşeli davetlerle Türkan'ın ölümü arasındaki hazin zıtlığın verdiği sıkıntı içinde, yorgun ve dalgın bekliyordum.

Birdenbire, şaşırdım. Uzakta, piyanonun yanındaki bana arkası dönük, berjerde birinin oturduğunu gördüm. Bir kadın. Başı ve vücudu koltukta saklı olduğu için, görünmüyordu. Yalnız, birbirinin üstüne hafifçe kondurduğu ayakları ve dizlerine kadar, biçimli ve güzel bacakları görünüyordu. Hemen ayağa kalktım, fakat yürüyemiyordum. Kim bu? Nezahat değil. Şişmandır o. Kim öyleyse? Bir misafir mi? Benim geldiğimi duymadı mı? Ayaklara

---

[3] (15 Şubat 1710- 10 Mayıs 1774) 1715-1774 arasında Fransa kralı. Güçsüz yönetimiyle krallık otoritesinin zayıflamasına yol açmış, 1789 Fransız Devrimi'nin patlak vermesinde etkili olmuştur.

[4] Anahtar ya da şalter, elektrik devrelerindeki akımı kesmeye ya da akımın bir iletkenden başka bir iletkene yön değiştirmesini sağlayan devre elemanıdır.

baktım: Hiç kımıldamıyor. Tuhaf şey! Benim içeri girdiğimi duymamış olamaz. Uyuyor mu? Kimdir bu?

İki üç adım attım, durdum ve öksürdüm. Yine bacaklarda hareket yok. O hâlde uyuyan bir kadın.

Yaklaştım, bütün dikkatimle baktım ve ağzımdan bir çığlık koptu:

-Türkan, Türkan! diye bağırmıştım.

Evet, zerre kadar şüphe yok, Türkan!

Türkan!

Göz bebeklerim donmuş, ağzım açık, omuzlarım yukarı kalkmış, birkaç saniye, dilimi kıpırdatmaktan âciz, ona bakakaldım. Gözleri yarı kapalıydı. Yüzünde hiçbir çizgi, vücudunda, hiçbir nokta kımıldamıyordu. Uyuyor mu? Ölü mü? Hayalet mi görüyorum. Telefonda bana yalan mı söylediler? Niçin? Gülseren'e gelen mektup…

Sallanarak iki adım attım ve bana birdenbire keskin bir çığlık gibi gelen kısık bir sesle:

-Türkan! dedim, yahu, Türkan! Bu ne? Sağ mısın sen?

Yüzünde yine hiçbir çizgi kımıldamadan, gözleri daima yarı kapalı, sağ elini yavaş yavaş havaya kaldırarak işaret parmağını dudağının üstüne koydu: Susmamı istiyordu.

Nasıl susabilirdim?

Alçak sesle:

-Çabuk söyle! dedim, nedir bu? Gizli bir şey mi? Çabuk söyle! Meraktan ölüyorum. Bu yalana neden lüzum gördünüz?

Türkan başını bana doğru ağır ağır kaldırdı. Gözleri yine açılmamıştı. Dudakları kımıldadı, fakat sesi çıkmadı. Bir şey fısıldıyordu. Anlamadım. Üzerine eğildim. Bütün dikkatimi kulağımın bir tanesine doldurdum. Tekrar fısıldadı:

-Sen, dedi, beni … yaşıyor sanıyorsun?

-Türkan şakayı bırak.

-Şaka… değil. Arkana… Arkana bak.

Birdenbire sırtım buz kesildi. Arkama baktım, bir şey göremiyordum.

-Duvara bak, dedi.

Baktım. Duvarda onun her zamanki yağlı boya resmi vardı.

-İyi bak! dedi.

Resme doğru birkaç adım attım. Hiçbir fevkaladelik yoktu. Oda gittikçe karardığı için, resimde yüzün teferruatı görünmüyordu. Komütatörün yerini hatırladım, duvara yaklaştım ve ışığı yaktım. Sonra dönüp koltuğa doğru yürüdüm.

Türkan yerinde yoktu. Salonun her tarafına bakındım, yok. Bitişik yemek salonundan kapısı yarı aralıktı. Oradan mı kaçtı? Niçin? Bu komedi nedir?

Hemen o tarafa doğru seğirttim. Yemek salonuna girdim. Yarı karanlıkta etrafa bir göz attım. Kimseler yoktu. Salonda bir ayak sesi duydum, hemen geriye döndüm.

Nezahat'le karşılaştım.

Kadın beni görünce, dikkatime çarpan üç duygu arasında sıkışmış gibi çırpındı: Hayret, sevinç ve endişeyi birbirine karıştıran bulanık bir ruh tepkisinden kurtulmaya çalışarak bağırdı:

-Ay! Mithat Bey! Ne zaman geldiniz? Burada mıydınız?

Bana uzattığı elini, hakikati yakalamak istiyormuş gibi kuvvetle tuttum, bırakmadım.

-Evet, dedim, kapıyı açık bulup girdim.

-Şaziye yok muydu? Yalnız mısınız?

-Şaziye'yi göremedim. Fakat, biraz evvel, Türkan'la konuştum. Birdenbire kayboldu. Nereye gitti acaba? Yemek odasında onu arıyordum.

Nezahat bir adım geri çekilerek yüzüme hayretle baktı.

Ben de koltuğu göstererek:

-Şimdi, şimdi şurada oturuyordu. Bana…

Bana söylediklerini Nezahat'e anlattım. Gittikçe artan

hayreti içinde, en acı bir gülümseyişle, başını iki defa salladı:

-Babama da olduydu böyle. Rahmetli annemi pencerenin önünde görmüş. Konuşmuşlar. Ah… Zavallı Türkancık. Cenazesini perşembe günü vapura koyacaklar. On dört gün sonra buraya gelebilecek. Ne kadar severdim yavrucağı.

Nezahat içini çekti. Arkasına döndü ve bakındı. Galiba gözlerini kurulamak için mendilini arıyordu.

Ben şaşırdım. Kadının yarası üstüne kaynar su boşaltmaya hakkım var mıydı? Fakat… Hayır! İçimdeki realite[5] duygusu o kadar kuvvetliydi ki, Türkan'a ait hatıralarımın hiçbir unsuru bana bir aldanma şüphesi vermiyordu. Fakat bunu söylemeye cesaret edemediğim hâlde, Nezahat anladı ve yüzümde toplanan dikkatimi gizlemeye çalışarak sordu:

-İnanmıyor musunuz? Tereddüt mü ediyorsunuz?

Gözlerimi koltuktan ayırmadan devam eden hayretimin dalgınlığı içinde mırıldandım:

-Vallahi, bilmem, affedersiniz, tuhaf bir şey, ben aklımdan eminim, nasıl olur, şurada, biraz evvel, şu koltukta… ve… Nezahat Hanım, şu koltuk ne kadar gerçekse… Emin olunuz… Fakat… Evet… O zaman ışıklar yanmıyordu… Diyelim ki bir göz aldanışı… Fakat sesini duydum canım, konuştuk. "Sen beni yaşıyor mu sanıyorsun?" diye sordu bana. Sonra "Arkana bak!" dedi. Ses onun sesi! Hem gözlerim hem de kulaklarım nasıl aldanır?

Nezahat yemek odasının kapısına doğru yarım dönerek:

-İnanmıyorsanız, dedi, bütün apartmanı arayınız.

Utandım ve silkindim:

-Hayır, estağfurullah, size inanıyorum, fakat kendime de inanıyorum.

---

[5] Gerçeklik.

Nezahat ısrar etti:

-Geliniz, beraber arayalım.

-Hayır efendim, sizden şüphe etmiyorum. Eminim ki ikimiz de doğru söylüyoruz.

Salonun dışında, koridorda bir ayak sesi duydum ve sıçradım. Nezahat'le beraber, gayriihtiyari, o tarafa doğru yürüdük. Ayak sesi uzaklaştı. Ben, şaşkın dururken, Nezahat koştu ve bağırdı:

-Şaziye! Sen misin? Geldin mi?

Hizmetçinin sesi uzaktan cevap verdi:

-Evet hanımcığım.

-Buraya gel!

Nezahat önde, Şaziye arkada, salona girdiler. Hizmetçi beni görünce etekledi.[6]

Nezahat ona sordu:

-Beyefendi buraya gelmeden evvel bir misafir hanım geldi mi?

Şaziye önüne bakarak cevap verdi:

-Hayır, beyefendinin geldiğini ben görmedim. Yoğurt almaya çıkmıştım. Kapıyı aralık bıraktım. Ondan evvel kimse gelmedi.

-Peki, git, sofrayı hazırla.

Nezahat beni yemeğe alıkoymaya çalıştı. Fakat ben içimde tarif edilmez bir sıkıntı duyuyordum. Onun karşısında, hayalet görmüş bir adam gibi gülünç olmaya devam etmektense, bu garip maceramın hatırasıyla baş başa kalmaya can atıyordum. Başka bir yere sözüm olduğunu bahane ederek özür diledim. Ayrılırken ona dedim ki:

-Faruk çok müteessir. Türkan'ı hepimiz severdik. Sizin de o yakın akrabanız sayılır. Fakat… Bilemezsiniz: Faruk deli gibi. Onu şimdilik idare etmeyi düşündüm. Size telefon ederse…

Nezahat sözümü kesti:

---

[6] Birine yaranmaya çalışmak, dalkavukluk etmek.

-Biliyorum, dedi, Sırrı'dan mektup aldığımı ve Türkan'ın biraz iyice olduğunu söyleyeceğim.

-Evet, rica ederim.

-Merak etmeyiniz.

Kadına teşekkürlerimi ve taziyetlerimi[7] sunduktan sonra apartmandan çıktım. Ağır, gevşek, dalgın adımlarla yürüyordum. Türkan sahnesi gözümün önündeydi. Hayalet görmediğime ne kadar eminsem, Nezahat'in bana yalan söylemediği de o kadar muhakkaktı. Birbirini ezen, çiğneyen, yok eden bu iki hakikat arasında zihnim allak bullaktı.

Faruk'a ne söyleyecektim? Türkan, Amerika'da hasta yatıyorsa, Ankara'da işi ne? Sırrı nerede? Nezahat niçin yalan söylüyor? Ben hayal gördüysem, Türkan'ın öldüğüne hükmetmek lazım gelecek. Bu vaka Faruk'u büsbütün çileden çıkaracak, büsbütün çıldırtacak. Fakat ben ondan evvel kendi kendimi korumaya çalışıyordum. Bu hadisenin zihnime taktığı kanca o kadar derindi ki, o karanlık ve uzun Karanfil Sokağı'nı[8] nasıl geçtiğimi bilemeden, kendimi caddede buldum. Durak yerinde troleybüs[9] beklerken, hatıram kendiliğinden tazeleniyordu: Salona girdim. Alaca karanlık. Duvarda levhaların çivileri, resimlerin hâkim renkleri ve çizgileri görünüyor. Piyano simsiyah bir yığın. Oturdum: Yorgun ve dalgınım, "Şimdi gelirler" diye düşünüyorum. Türkan hatırımdan geçmiyor. Hayır, geçiyor, geçiyor. O salonda geçirdiğimiz neşeli gecelerle, şimdi Türkan'ın mateminden doğan kederli hava arasındaki farkı düşünüyorum. Derken… İşte bacaklar ve birbirinin üstüne konmuş iki ayak. Şaşırıyorum. Evvela hatırıma

---

[7] Vefat eden kişinin yakınına üzüntülerini, belirtme.

[8] Ankara'da Kızılay'da bir sokak.

[9] Gücünü genellikle yol boyunca asılı olan bir elektrik hattındaki iki kablodan alan elektrikli otobüs. İki kablo kullanılmasının sebebi tramvayların aksine lastik tekerlekler kullanılması sebebiyle tek kabloyla devrenin tamamlanmasının olanaksız olmasıdır.

bir misafir kadın geliyor. Çünkü bu bacaklar Nezahat'in olamaz. Sonra o tarafa doğru birkaç adım yürüyorum. Hayretim artıyor. Çünkü ayak sesimi duyması lazım gelen kadında hiçbir hareket yok. O anda Türkan'ı hiç düşünmüyorum. Bu bacakların ona ait olması ihtimali bir saniye hatırımdan geçmiyor. Sonra ona doğru koşuyor ve hayretle duraklıyorum. Türkan! O anı şimdi daha iyi hatırlıyorum. Hayretimin içine büyük bir sevinç de karışıyor, fakat hayretim galip ve çatallaşıyor bu hayret. Türkan'ın sağ olduğunun ve Ankara'ya geldiğinin bizden niçin saklandığını düşünüyor ve şaşırıyorum. Sonra, gözleri yarı kapalı duran Türkan'ın niçin kımıldamadığını düşünüyor ve şaşırıyorum. Sonra… Evet… O zaman bunu düşünemedim. Mühim bir nokta…. Türkan'ın üstünde beyaz, bembeyaz bir rob[10] vardı. Ayaklarında da *-öyle ya-* gri iskarpinler. Fakat biz mart ayındayız. Bir kız martta beyazlar giymez. O anda bunu hiç düşünmedim bile. Nezahat'e de söylemedim. O da bana sormadı. Hayalet gördüğümden o kadar emindi ki, teferruata ait hiçbir izaha ihtiyacı yoktu. Belki bir ev elbisesi. Olabilir. Fakat hayaletler de beyaz görünürlermiş, değil mi? Olamaz. İçimdeki realite intibası[11] gittikçe kuvvetleniyor ve bu gülünç hayalet fikrini şiddetle geriye istiyor.

Troleybüse nasıl bindim ve oturdum, onun da farkında değilim. Yanımda oturan birinin dost sesi:

-Bu ne dalgınlık! dedi.

Bizim Şükrü Erdal.

Kendimi topladım:

-Ah, dedim, sorma. Garip bir vakanın havası içindeyim. Garip, çok garip. Uzun zamandır Ankara'da mısın?

-Hayır, bugün tayyare ile geldim. Hayrola ne vakası?

---

[10] Kadın elbisesi, önden düğmeli, mantoya benzer kadın elbisesi içinde kullanılmaktadır.

[11] İzlenim.

Etrafıma bakarak:

-Burada anlatamam, dedim.

Ve daha yavaş sesle ilave ettim:

-Aklımı oynattığıma hükmederler. Yemek yedin mi?

-Hayır, istersen beraber yiyelim.

-Çok iyi olur.

Şükrü Erdal Müteahhit Sırrı'yı tanırdı; fakat onun Türkan adında bir yeğeni olduğunu bilmiyormuş ve kızı görmemiş. Bunu tabii buldum ve yemekte ona dedim ki:

-Türkan İstanbul'daydı. Babası tiftik işlerinde büyük bir para kaybedince, kızını yanına alarak Manisa'da çiftliğine çekildi. Orada mali durumu biraz yoluna girdi, fakat İstanbul'da sarsılan sıhhati düzelmedi. Ben onun avukatıydım. Türkan'ı o tarihlerde ben de bir iki defadan fazla görmedim. Babası Nazmi Bey İstanbul'da evlenip Manisa'ya döndükten sonra çok yaşamadı. Bir, bir buçuk sene sonra öldü. Kalpten öldü. Genç bir karısı vardı. Onu görmedim ben. Şimdi nerede bilmiyorum. Babası ölünce, altı ay kadar evvel Türkan amcasının yanına geldi. Ben onu orada daha yakından tanıdım. Faruk'u bilir misin? Faruk Arer. Benim kardeş kadar yakın arkadaşımdır. İlkokuldan beri birbirimizden ayrılmamışızdır. Beni Sırrı'ya o götürdü ve tanıttı. Türkan'a âşık. Söz aramızda. Şimdi anlatacağım garip maceranın esası da bu aşk. Ama nasıl? Öyle senin benim bildiğimiz sevgilerden değil. Orta Çağ'a yakışan bir sevda, kara sevda. Bana kalırsa kız da onu seviyordu. Fakat bir türlü Faruk'la evlenmeye yanaşmıyor, söz vermiyor, müphem ümitlerle onu oyalıyordu. Aşüfte[12] değil, muzip bir kızdı. Galiba Faruk'u üzmekten zevk alıyordu. İşin psikolojik tarafları uzun sürer.

-Fakat mühim. Anlat.

-Senin böyle ruhi teferruata meraklı olduğunu bilirim. Fakat daha mühim vakalar var. Sırası geldikçe onları da

[12] Açık saçık kadın, baştan çıkmış kadın, fahişe.

sorarsın, söylerim. Asıl hadise şöyle başlıyor: Bir gün Sırrı Amerika'ya gitmek istedi.

-Biliyorum.

-Türkan'ı da beraber götürmeye karar verdi. Kız nezaket gösterdi ve Faruk'tan izin istedi. Faruk da üzüldüğünü sezdirmeden ona neşeli yolculuklar temenni etti. İkimiz de onları Yeşilköy Hava Meydanı'nda uğurladık. Tam iki ay evvel. Faruk, Türkan'la mektuplaşıyordu. Fakat on günden beri mektupların arkası kesildi ve Faruk endişe etmeye başladı. Esasen kızın bu Amerika seyahati onun midesini bulandırıyordu.

-Niçin?

-Azizim, delice seven insanlar her şeye mana verirler. Faruk'un şüpheleri manasızdı.

-Sırrı'dan mı şüphe ediyordu?

-O dereceye kadar.

-Olur a.

-Daha neler! Amcası yahu!

-Öyle bir devirdeyiz ki…

Fakat ben asıl vakayı anlatmak için sabırsızlanıyordum. Sözünü kestim:

-Pekâlâ öyle farz edelim. Mesele orada değil. Türkan'ın İstanbul'da Gülseren isminde bir arkadaşı var. Evvelki gün o Faruk'a gelir. Sırrı'dan bir mektup aldığını ve Türkan'ın ağır hasta olduğunu haber verir. Kız bir apandisit ameliyatı geçirmiş ve kesilen yerden kalkan bir pıhtı gidip ciğerlerindeki damarlardan birini tıkamış. Buna "emboli" diyorlar. Durumu ümitsizmiş. Faruk bitik bir hâlde bana geldi. Ben de onun yanında Ankara'ya telefon ettim. Allah'tan kadını bulamadım. Çünkü, Faruk gittikten sonra bir daha telefon ettiğim zaman. Nezahat bana Türkan'ın öldüğünü haber verdi.

Şükrü bütün bu anlattığım şeylerde bir fevkaladelik bulmadığı için, gittikçe azalan bir merakla beni dinlemiş-

ti. Hikâyemin bittiğini sandı ve mırıldandı:

-Vah vah, yazık… Sen buna mı üzülüyordun?

-Hikâyem bitmedi.

-Ha!.. Pardon!

-Hadisenin en mühim tarafını şimdi anlatacağım.

Ve anlattım. Türkan'ı nasıl gördüğümü, onunla kısaca ne konuştuğumuzu, Nezahat'in söylediklerini, sonradan hatırıma gelen yeni teferruatı da katarak anlattım. Beni dikkatle dinleyen Şükrü'nün yüzünde hayretten ziyade, bir şey bilenlerin gülüşü vardı. Hayalet gördüğüme mi hükmediyordu?

-Emin ol ki, dedim, bir vehmin oyuncağı olmadığıma eminim çünkü başımda sersemlik, gözlerimde bir bulanıklık filan yoktu. Biraz yorgundum ama rüya hâlinde değildim.

Şükrü, benim tanıdığım en zeki insanlardan biriydi. Eğer bu hadisede görüşlerinin bence bir değeri olmasaydı ona bunları anlatmazdım. Yüzündeki müstehzi[13] gülüş hemen silindi:

-Yok, dedi, hayalet görmediğine ben de eminim. Senin gördüğün kız Türkan'ın ta kendisidir.

-Ne biliyorsun?

Şükrü başını salladı:

-Bir şey bilmiyorsun, dedi, fakat … Mithatçığım, senin en büyük hatan, bu kızla amcası arasında bir münasebet bulunduğunu kabul etmemekten başlıyor. Bunu kabul edersen bütün meseleler hallolunur.

-Yani bunlar sevişiyorlar ve Faruk'u baştan atmak için böyle bir komedi oynuyorlar, değil mi?

-Evet ama bu kadar basit değil. Faraziyemizi şöyle kuralım. Bir: Sırrı, Türkan'ı seviyor. İki: Fakat amcası olduğu için onu alamıyor. Üç: Bir rakip çıkıncaya kadar mesele yoktur. Dört: Bu rakip çıkınca Sırrı kıskanmaya başlıyor.

---

[13] Alaycı.

Beş: Türkan'a Faruk'u unutturmak için onu Amerika'ya götürüyor. Altı: Buna muvaffak oluyor. Yedi: Fakat Faruk'un kızı delice sevdiğini bildiği için memlekete dönünce, ondan kurtulamayacaklarını biliyor. Sekiz: Faruk'a kızı unutturmak için onun ümidini kökünden kesmeyi düşünüyor. Kızla bir olup bu oyunu tasarlıyorlar. Memlekete geliyor ve gizleniyorlar. Faruk, Türkan'ı unutuncaya kadar bu oyun devam edecek.

Sordum:

-Şu hâlde sence Sırrı da Türkan'la beraber Ankara'ya gelmiş gizleniyor.

-Onu bilmem. Belki o başka bir yere gitmiştir. Fakat Türkan'ın şu dakikada Ankara'da olduğu muhakkak bence.

Düşünmeye başladım. İki nokta müstesna, Şükrü'nün bu muhakeme tarzı mantıksız değildi. İki noktadan biri, Sırrı gibi keyfine ve boğazına düşkün, benim bildiğim en az iki metresi olan bir adamın âşık hem de yeğenine âşık olmasındaki garabetti. Türkan güzelce bir kızdı ama, amcasını bile çıldırtacak bir müstesna tarafı yoktu. İkinci nokta, onların Faruk'tan kurtulmak için bu kadar çirkin bir oyuna lüzum görmeleriydi. Çünkü Türkan'ın sağ olduğu ve oyunun mahiyeti ortaya çıktıktan sonra. Türkan'la Sırrı arasında bir münasebet olduğunu anlamayan kalmayacaktı. Onlar böyle bir skandalı kendi elleriyle hazırlamak istemezlerdi.

Bu düşüncelerimi de Şükrü'ye anlattım. İnsaflı arkadaştır. Fikirlerinde ısrar etmedi.

-Olabilir, dedi. Öyleyse nedir? Şimdi beni de merak sardı. Ortada bir oyun olduğuna eminim, fakat sebebini tahmin etmek zor.

Biraz düşündükten sonra devam etti:

-Ben Yılmaz'ı tanırım. Seninle bu gece ona gidelim, her şeyi öğreniriz.

-Yılmaz kim?